

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

VOL.3 № 1

2026

BLENDED LEARNING MODELIDA MEDIA VOSITALARDAN FOYDALANGAN HOLDA NEMIS TILINI O'QITISHNING METODIK-DIDAKTIK XUSUSIYATLARI VA IMKONIYATLARI

Faridjon Usmonov Saydullaevich

Bavariya Federal ölkasi Planegg kommunasida Boshlang'ich maktab qoshidagi
Kinderhort, pedagog

Annotatsiya

Mazkur maqolada blended learning (aralash ta'lim) modeli asosida media vositalardan foydalangan holda nemis tilini o'qitishning metodik-didaktik xususiyatlari va imkoniyatlari tahlil qilinadi. Tadqiqotda an'anaviy va raqamli ta'lim shakllarining integratsiyasi, audiovizual materiallar, interaktiv platformalar va raqamli kontentning til o'rganish jarayoniga ta'siri yoritiladi. Media vositalardan foydalanish o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish, motivatsiyasini oshirish hamda til materialini samarali o'zlashtirishga xizmat qilishi ilmiy asosda ko'rsatib beriladi. Maqola natijalari nemis tilini o'qitishda zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan samarali foydalanish bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqish uchun amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: blended learning, nemis tilini o'qitish, media vositalar, metodik-didaktik xususiyatlar, raqamli ta'lim, kommunikativ kompetensiya.

МЕТОДИКО-ДИДАКТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ И ВОЗМОЖНОСТИ ОБУЧЕНИЯ НЕМЕЦКОМУ ЯЗЫКУ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ МЕДИАСРЕДСТВ В МОДЕЛИ СМЕШАННОГО ОБУЧЕНИЯ (BLENDED LEARNING)

Фариджон Усмонов Сайдуллаевич

педагог при группе продлённого дня *Kinderhort* при начальной школе, коммуна Планегг,
федеральная земля Бавария, Германия

Аннотация

В статье анализируются методико-дидактические особенности и возможности обучения немецкому языку с использованием медиасредств в рамках модели смешанного обучения (blended learning). Рассматривается интеграция традиционных и цифровых форм обучения, роль аудиовизуальных материалов, интерактивных платформ и цифрового контента в процессе изучения иностранного языка. Обосновывается, что применение медиасредств способствует развитию коммуникативной компетенции обучающихся, повышению учебной мотивации и эффективности усвоения языкового материала. Полученные выводы имеют практическое значение для совершенствования методики преподавания немецкого языка в условиях цифровизации образования.

Ключевые слова: смешанное обучение, обучение немецкому языку, медиасредства, методико-дидактические особенности, цифровое образование, коммуникативная компетенция.

METHODOLOGICAL AND DIDACTIC FEATURES AND OPPORTUNITIES OF TEACHING GERMAN USING MEDIA TOOLS IN THE BLENDED LEARNING MODEL

Faridjon Usmonov Saydullaevich

Educator at the *Kinderhort* (after-school care center) affiliated with a primary school, Planegg municipality, Federal State of Bavaria, Germany

Abstract

This article explores the methodological and didactic features and opportunities of teaching German through the use of media tools within the blended learning model. The study examines the integration of traditional and digital teaching formats, as well as the role of audiovisual materials, interactive platforms, and digital content in foreign language instruction. It is demonstrated that the use of media tools enhances learners' communicative competence, increases motivation, and improves the effectiveness of language acquisition. The findings provide practical insights for improving the methodology of teaching German in the context of digital and blended education.

Keywords: blended learning, teaching German, media tools, methodological and didactic features, digital education, communicative competence.

So'nggi yillarda ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi va ta'lim jarayonining modernizatsiyalashuvi chet tillarini o'qitish metodikasida yangi yondashuvlarni joriy etish zaruratini yuzaga keltirdi. Xususan, an'anaviy auditoriya mashg'ulotlari bilan raqamli ta'lim imkoniyatlarini uyg'unlashtiruvchi **blended learning (aralash ta'lim)** modeli bugungi kunda samarali pedagogik yechimlardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Ushbu model chet tillarini, jumladan, nemis tilini o'qitishda ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning mustaqil ta'lim olish ko'nikmalarini rivojlantirish hamda ularning kommunikativ faolligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Nemis tilini o'qitish jarayonida media vositalardan foydalanish ta'lim mazmunini boyitish, real kommunikativ muhitni modellash va til materialini kontekstual asosda o'zlashtirish imkonini beradi. Audiovizual materiallar, interaktiv platformalar, raqamli darsliklar va onlayn resurslar o'quvchilarning eshitish, ko'rish va nutq faoliyatini faollashtirib, til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshiradi. Ayniqsa, blended learning modelida media vositalarning tizimli qo'llanilishi an'anaviy dars jarayonini to'ldiribgina qolmay, uni didaktik jihatdan yangi bosqichga olib chiqadi.

Ilmiy tadqiqotlarda ta'kidlanishicha, chet tilini o'qitishda blended learning modeli o'quvchilarning individual o'rganish sur'ati va ehtiyojlarini hisobga olish, differensial va shaxsga yo'naltirilgan ta'limni tashkil etish imkonini beradi. Shu bilan birga, media vositalar o'quvchilarning til kompetensiyalarini, xususan, tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalarini integratsiyalashgan holda rivojlantirishda muhim didaktik resurs hisoblanadi. Biroq amaliyot shuni ko'rsatadiki, nemis tilini o'qitishda media vositalardan foydalanish har doim ham metodik jihatdan puxta rejalashtirilmagan bo'lib, ularning blended learning modeli doirasidagi didaktik imkoniyatlari yetarli darajada o'rganilmagan.

Shu munosabat bilan, nemis tilini o'qitishda blended learning modelida media vositalardan foydalanishning metodik-didaktik xususiyatlari va imkoniyatlarini ilmiy asosda tahlil qilish dolzarb masala hisoblanadi. Mazkur maqolada aralash ta'lim modeli sharoitida media vositalarning ta'lim jarayonidagi o'rni, ularning didaktik funksiyalari hamda nemis tilini o'qitish samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlari yoritiladi.

Mavzuga oid adabiyotlar tahlili

Chet tillarini o'qitishda zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish masalasi so'nggi yillarda pedagogika va lingvodidaktika fanlarida keng tadqiq etilmoqda. Ilmiy adabiyotlarda raqamli ta'lim muhitining shakllanishi, ta'lim jarayonining moslashuvchanligi va interaktivligini ta'minlash zarurati blended learning modelining paydo bo'lishi va rivojlanishiga asos bo'lgani ta'kidlanadi. Ushbu model an'anaviy auditoriya mashg'ulotlari va masofaviy ta'lim elementlarini uyg'unlashtirish orqali o'qitish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Blended learning modeliga oid tadqiqotlarda ushbu yondashuvning asosiy afzalliklari sifatida o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish, ta'lim jarayonini individuallashtirish hamda o'quv faoliyatining moslashuvchanligini ta'minlash ko'rsatib o'tiladi. Ayrim olimlar aralash ta'lim modelini chet tillarini o'qitishda kommunikativ yondashuvni amalga oshirish uchun qulay pedagogik platforma sifatida baholaydilar. Chunki u real muloqot va virtual o'quv faoliyatini birlashtirish imkonini beradi. Media vositalardan foydalanish masalasiga bag'ishlangan ilmiy manbalarda audiovizual materiallar, interaktiv platformalar, multimedia resurslari va raqamli kontent chet tilini o'rganish jarayonida muhim didaktik vosita sifatida e'tirof etiladi. Tadqiqotlarda media vositalar til materialini kontekstual asosda taqdim etish, autentik nutq namunalaridan foydalanish hamda o'quvchilarning tinglab tushunish va gapirish ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali ekani qayd etiladi. Shu bilan birga, media vositalar o'quvchilarning motivatsiyasini oshirib, ta'lim jarayonini yanada jozibador qiladi.

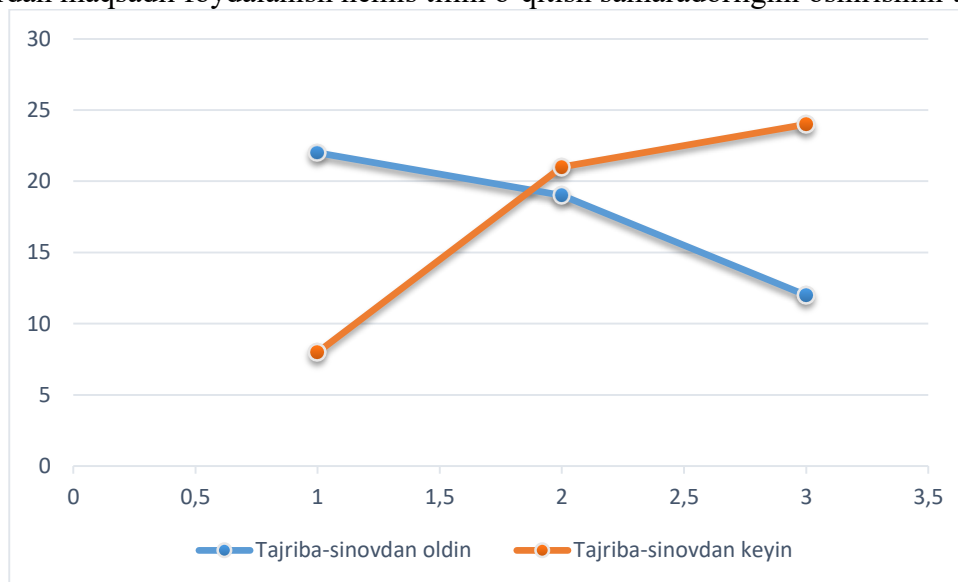
Nemis tilini o'qitish metodikasiga oid ilmiy adabiyotlarda media vositalardan foydalanish alohida yo'nalish sifatida ko'rib chiqiladi. Ayrim tadqiqotlarda nemis tilida autentik videolar, audio materiallar, onlayn mashqlar va raqamli darsliklar til kompetensiyalarini kompleks rivojlantirishda muhim rol o'ynashi asoslab berilgan. Shu bilan birga, nemis tilining fonetik, grammatik va leksik xususiyatlarini o'rgatishda media vositalar orqali vizual va eshitish kanallarini birgalikda ishga solish didaktik jihatdan samarali ekani ta'kidlanadi. Shuningdek, lingvodidaktik adabiyotlarda blended learning modelida media vositalardan foydalanishning metodik shart-sharoitlariga e'tibor qaratilgan. Tadqiqotchilar media vositalarni tasodifiy emas, balki aniq didaktik maqsadlar asosida tanlash, ularni dars mazmuni va o'quv natijalari bilan uyg'unlashtirish zarurligini qayd etadilar. Aks holda, media vositalarning haddan tashqari ko'pligi ta'lim samaradorligini pasaytirishi mumkinligi ham ta'kidlanadi. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, blended learning modeli va media vositalardan foydalanish masalalari alohida-alohida yetarli darajada yoritilgan bo'lsa-da, aynan nemis tilini o'qitish jarayonida ularning metodik-didaktik xususiyatlari va imkoniyatlarini kompleks tarzda o'rganishga bag'ishlangan tadqiqotlar yetarli emas. Shu sababli, media vositalardan foydalanishga asoslangan blended learning modelining nemis tilini o'qitishdagi didaktik imkoniyatlarini ilmiy jihatdan tahlil qilish dolzarb ilmiy vazifa bo'lib qolmoqda.

Mazkur tadqiqotda **pedagogik tajriba-sinov metodi** qo'llanildi. Ushbu metod blended learning modelida media vositalardan foydalangan holda nemis tilini o'qitishning metodik-didaktik samaradorligini aniqlashga yo'naltirildi. Pedagogik tajriba-sinov metodi ta'lim jarayonida joriy etilgan yangicha o'qitish usullarining o'quv natijalariga ta'sirini tizimli ravishda kuzatish va baholash imkonini berishi bilan izohlanadi. Tajriba-sinov jarayonida nemis tilini o'qitishda an'anaviy dars shakllari onlayn platformadagi audiovizual materiallar, interaktiv mashqlar va raqamli resurslar bilan uyg'unlashtirildi. Tadqiqotning boshlang'ich va yakuniy bosqichlarida o'quvchilarning til kompetensiyalari hamda o'quv faolligi darajasi taqqoslab tahlil qilindi. Olingan natijalar blended learning modelida media vositalardan maqsadli foydalanish nemis tilini o'qitish samaradorligini oshirishini ilmiy jihatdan asoslash imkonini berdi. Pedagogik tajriba-sinov ishlari blended learning modeli asosida media vositalardan foydalanib nemis tilini o'qitish samaradorligini aniqlashga qaratildi. Tajribada ishtirok etgan 53 nafar talabaning til kompetensiyalari (tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish) hamda o'quv faolligi darajasi tajriba-sinovdan oldingi va yakuniy bosqichlarda taqqoslab tahlil qilindi. O'qitish jarayonida auditoriya mashg'ulotlari onlayn platformalardagi audiovizual materiallar, interaktiv mashqlar va raqamli resurslar bilan uyg'unlashtirildi. Boshlang'ich diagnostika natijalari shuni ko'rsatdiki, talabalarning aksariyat qismida nemis tilini o'zlashtirish darajasi past va o'rtacha ko'rsatkichlar bilan tavsiflangan. Formativ bosqichda media vositalarga asoslangan blended learning modeli joriy etilgach, talabalarning til o'rganishga bo'lgan motivatsiyasi, darsdagi faolligi va kommunikativ ishtiroki sezilarli darajada oshgani kuzatildi.

1-jadval
Talabalarning nemis tilini o'zlashtirish darajasining dinamikasi
(tajriba-sinovdan oldin va keyin, n = 53)

Daraja	Tajriba-sinovdan oldin (son / %)	Tajriba-sinovdan keyin (son / %)
Past	22 nafar / 41,5 %	8 nafar / 15,1 %
O'rtacha	19 nafar / 35,8 %	21 nafar / 39,6 %
Yuqori	12 nafar / 22,7 %	24 nafar / 45,3 %
Jami	53 / 100 %	53 / 100 %

Jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, tajriba-sinov yakunlangach yuqori darajadagi til kompetensiyasiga ega talabalar ulushi deyarli ikki baravar oshgan (22,7 % → 45,3 %), past daraja esa sezilarli kamaygan (41,5 % → 15,1 %). Bu holat blended learning modelida media vositalardan maqsadli foydalanish nemis tilini o'qitish samaradorligini oshirishini tasdiqlaydi.

Rasm 1. Nemis tilini o'zlashtirish darajasi dinamikasi (n=53)

Tadqiqot natijalari blended learning modeli doirasida media vositalardan foydalanish talabalarning til kompetensiyalarini kompleks rivojlantirganini, ayniqsa kommunikativ faoliyat va tinglab tushunish ko'nikmalarida ijobiy siljishlar yuz berganini ko'rsatadi.

O'tkazilgan tadqiqot natijalari blended learning (aralash ta'lim) modelida media vositalardan maqsadli foydalanish nemis tilini o'qitish samaradorligini oshirishda muhim metodik-didaktik imkoniyatlarga ega ekanligini tasdiqladi. Nazariy tahlillar aralash ta'lim modeli an'anaviy auditoriya mashg'ulotlari bilan raqamli ta'lim resurslarini integratsiya qilish orqali ta'lim jarayonini individuallashtirish, interaktivlashtirish va o'quvchi faolligini kuchaytirishga xizmat qilishini ko'rsatdi. Chirchiq davlat pedagogika universitetida 53 nafar talaba ishtirokida o'tkazilgan pedagogik tajriba-sinov natijalari media vositalar (audiovizual materiallar, interaktiv mashqlar, onlayn platforma resurslari) asosida tashkil etilgan blended learning yondashuvi o'quv natijalarini sezilarli yaxshilaganini ko'rsatdi. Xususan, tajriba yakunida nemis tilini o'zlashtirish darajasida yuqori ko'rsatkichlar ulushi oshgani va past darajadagi natijalar keskin kamaygani kuzatildi. Bu holat media vositalarning til materialiga nisbatan tushunishni osonlashtirishi, autentik nutq muhitini yaratishi va til kompetensiyalarini kompleks tarzda rivojlantirishi bilan izohlanadi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, media vositalardan tizimli foydalanish talabalarning darsga qiziqishi va motivatsiyasini oshiradi, mustaqil ta'lim ko'nikmalarini rivojlantiradi hamda kommunikativ faollikni kuchaytiradi. Bundan tashqari, blended learning modeli sharoitida

o'qituvchining metodik rejalashtirishi, raqamli kontentni didaktik maqsadga muvofiq tanlashi va auditoriya–onlayn faoliyat o'rtasidagi muvozanatni ta'minlashi ta'lim samaradorligi uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega ekani aniqlandi.

Xulosa qilib aytganda, blended learning modelida media vositalardan foydalangan holda nemis tilini o'qitish zamonaviy ta'lim talablariga mos, amaliy natija beradigan va o'quvchilarning til kompetensiyalarini samarali shakllantiradigan metodik yondashuv hisoblanadi. Tadqiqot natijalari nemis tilini o'qitish metodikasini takomillashtirish, o'quv dasturlarini boyitish va raqamli ta'lim resurslarini samarali integratsiya qilish bo'yicha metodik tavsiyalar ishlab chiqishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Галскова Н. Д., Гез Н. И. Теория обучения иностранным языкам: лингводидактика и методика. – Москва: Академия, 2009. – 336 с.
2. Passerini K., Granger M. J. A developmental model for distance learning using the Internet // *Computers & Education*. – 2000. – Vol. 34, №1. – P. 1–15.
3. Graham C. R. Blended learning systems: Definition, current trends, and future directions // *The Handbook of Blended Learning*. – San Francisco: Pfeiffer, 2006. – P. 3–21.
4. Sharma P., Barrett B. Blended learning: Using technology in and beyond the language classroom. – Oxford: Macmillan Education, 2007. – 160 p.
5. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and methods in language teaching. – 2nd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014. – 410 p.